

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XII. Ultra præceptum fidei internæ, duplex datur præceptum illius,
certis in circumstantiis, exteriûsconfitendæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

æquè probabilis, ut nostra tutior videatur. Quia in dubio tanti momenti viam eligere tenetur tutiorem. Si utraque appareat æquè probabilis, & simul æquè tuta; ne in tali dubio salutem suam in discrimen adducat, tenetur veritatem tali modo & tantum inquirere, quomodo & quantum veritas tam momentosa quærenda est, à Deo cæleste lumen frequenter & perseveranter petendo, divinæ gratiæ obstacula removendo, conscientiam suam purificando, veritatem sincero corde desiderando, viros notæ probitatis & doctrinæ consulendo, &c. Quæ omnia si sedulo perfererit, Deus tenebras ipsius illuminabit. Constat namque ex sacris Litteris, sapientiam, in necessariis ad salutem, non deesse toto corde exoptantibus, & debite invocantibus eam. Ideoque per ipsum stat, culpæque ipsius tribuendum, si in dictis necessariis non illuminetur, vitioque proinde suo manebit in errore, si maneat. Cum enim Deus velit omnes salvos fieri, adhibitâ debitâ diligentia, omnes invenire possunt veram religionem, & Ecclesiam, extra quam non est salus. Quod si in non necessariis necessitate mediæ ad salutem, Deus non illuminet, factâque debitâ diligentia, nec fidei nostræ veritatem, nec credibilitatem, seu probabilitatem, nec majorem securitatem infidelis assequi poterit, videtur tunc manere in terminis infidelitatis purè negativæ. Sed ejusmodi casum vix, imò nec vix contingere puto. Ideoque arbitror vix ullos, si ullos, esse infideles, qui non sint formaliter infideles, si post conscientiam remorsum, & dubium de veritate, securitateque sectæ suæ, in ea permanferint. Vix enim ulli sunt, siqui sunt, qui, in tali dubio ac remorsu, vel tantam adhibeant sollicitudinem, orationem, conscientia purificandæ curam, virorum doctorum, omnique exceptione majorum consultationem, &c. quantam restantia exigit; vel qui, eâ adhibitâ, saltem non videant nostram esse probabiliorem, vel securiorem. Quo viso, si in secta sua permanent, peccant lethaliter peccato infidelitatis.

165 Moveor ad istam sententiam: quia licet dabilis sit in infidelibus ignorantia purè negativa (adeoque inculcata) mysteriorum fidei (uti Ecclesia declaravit, docentque Theologi communiter cum S. Thoma 2. 2. q. 10. a. 1.) hoc tamen S. Doctor intelligit de infidelibus, qui de mysteriis fidei nihil audierunt, non de iis quibus mysteria illa saltem eousque proposita sunt, ut sentiant internum remorsum de sectæ suæ falsitate, dubitentque, an fidei nostræ mysteria vera non sint & credenda. Semel autem inducto dubio isto & remorsu, si motiva credibilitatis fidei nostræ debite considerentur, divinique luminis obstacula removeantur, Deusque ut oportet invocetur, motivorum illorum soliditas, & contrariorum flo-

Tom. II.

litas apparebit: cum motiva fidei nostræ debite considerantibus, obstacula remorentibus, veritatem sincere quærentibus, Deumque ut oportet invocantibus, *credibilia facta sint nimis*. Dicta verò ignorantia purè negativa, seu inculcata, mysteriorum fidei, licet possit etiam inter fideles reperiri, difficulter admittenda est, utpote rarissime contingens, uti docent S. Thomas, Bonaventura, Durandus apud Sanchez l. 2. in Decal. c. 3. n. 20. alique graves Authores, quos refert, sequiturque Tapia to. 2. lib. 1. de fide q. 2. a. 9.

Et ratio est, quia cum in Ecclesia tanta 166 sit abundantia doctrinæ, tanta copia Magistorum, & Catechistarum, præcipua etiam fidei mysteria quotannis solemniter in Ecclesia celebrentur, valde incurii sunt suæ salutis, qui mysteria illa ignorant, difficulterque ignorantia ipsorum censerit potest negativa, & inculcata: cum ipsis facile sit, in tanta copia Catechistarum, aliquem ipsorum accedere, ad audiendam explicationem Doctrinæ Christianæ. Quod si facere negligant, ipsis imputatur quod ignorent, sicut sitientibus imputatur quod sitiant, si sitiant ex eo quod non accedant ad bibendum, vel hauriendum ex copioso flumine ad quod facile possent, si vellent, accedere. In talibus namque cum Petro Oxæ tract. mor. de virtut. theol. disput. 2. sect. 2. ignorantiam admittere invincibilem, intolerabilis opinio est.

Præcones tamen fidei & Catechistæ, magis 167 solliciti esse debent de instruendis infidelibus extra Ecclesiam existentibus, quam de fidelibus intra Ecclesiam errantibus. Quia extra Ecclesiam non est salus. Quamvis enim infideles extra Ecclesiam à formali peccato in casu raro excusari possint per ignorantiam purè negativam, & inculpatam; extra Ecclesiam tamen justificatio & salus esse non potest, nisi forte illis qui in re sic sunt extra Ecclesiam, ut intra eam sint in voto, per veram contritionem, cum voto baptis-

CAPUT XII.

Ultra præceptum fidei interna, duplex datur præceptum illius, certis in circumstantiis, exterius confitenda.

Datur quippe præceptum negativum, 168 quo prohibemur fidem negare: *qui enim negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo*. Et istud obligat pro semper. Datur & affirmativum, solum obligans pro certis circumstantiis, quo precipimur fidem positivè confiteri. Nam Christus non solum dixit Matth. 10. *qui negaverit me; verum addidit Luc. 9. qui me trahuerit, & sermones meos, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in majestate*. Christum

P

verò erubescit, non solum qui palam negat, sed & qui non confitetur quando oportet; quando scilicet (verba sunt S. Thomae 2. 2. q. 3. a. 2.) per omissionem confessionis subtrahitur honor debitus Deo, & etiam utilitas proximis impedienda, puta si aliquis, interrogatus de fide, taceat, & ex hoc crederetur; vel quod non haberet fidem, vel quod fides non esset vera, vel alii per ejus taciturnitatem averterentur à fide. In hujusmodi proinde casibus confessio fidei est de necessitate salutis, conformiter ad illud Apostoli Rom. 10. Corde creditur ad justitiam; ore autem confessio fit ad salutem. Quae verba de confessione fidei, non de sola confessione laudis intelligenda esse contextus manifestat. Immediatè enim praecedit, quod si confitearis in ore tuo Dominum Jesum Christum, & corde credideris, quia Deus suscitavit eam à mortuis, salvus eris. Proinde ex Apostolicis illis verbis fidei confessionem necessariam esse ad salutem sancti Martyres semper intellexerunt, sicut & SS. Patres. Augustinus namque l. 1. de fid. & Symb. c. 1. Quoniam (inquit) scriptum est, & Apostolica doctrina robustissima auctoritate firmatum, „justus ex fide vivit, „ eaque fides à nobis exigit officium & cordis, & lingua, juxta illud Apostoli: „ Corde creditur ad justitiam; „ ore autem confessio fit ad salutem: „ oportet nos justitiae esse memores & salutis. Fulgentius l. 1. ad Trasim. c. 1. Compertum esse non ambigo, apud eos qui christiana gratia participatione redempti sunt, penè idem esse, fidem nolle asserere, quod negare. Nec immeritò talis servus abjicitur, & punitur: quoniam uno eodemque silentio firmat errorem, qui errore seu torpore depressus, silendo non adstruit veritatem. Dominicam quoque ebriam, qui non firmari, evacuat, & divinam contumeliam, qui non refutat, accumulatur. . . . miles ignavus regia castra, somnolento torpore depressus, oppugnantibus tradit, dum competentibus excubiis non defendit. . . . cum de Deo res agitur, non levis reatus est, si quod ad salutem pertinet, taceat. Ita namque nos oportet corde ad justitiam credere, ut oris confessio fiat pariter ad salutem: quoniam verbum Dei non est vinculum. Anselmus, vel quisquis ipsius nomine circumfertur ad citatum Apostoli locum: Parum est in corde habere Christum, & nolle confiteri, dum timeatur opprobrium: qui enim salutem cupit habere, debet fidem suam ore proferre.

169 Ad salutem itaque non sufficit corde credere, sed duo insuper requiruntur. Primum, pro nullo malo vitando, pro nullo etiam bono consequendo, fidem (tamen si interius retentam) exterius negare, sive explicitè, sive implicitè. Contrarium quidem putarunt Hellespontiæ heretici, dicentes, non esse peccatum, in persecutione, fidem exterius negare, dummodo retineatur in corde. Sed contrarium istius erroris definitum est in Concilio Romano, sub Cornelio Papa, ut videre est apud Baronium ad annum 254. &

255. Et meritò; nam quòd id ne quidem liceat ad vitandam mortem, Christus satis declaravit Matth. 10. cum dixit: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timeate eum, qui & animam & corpus perdere potest in gehennam. Et hinc concludit: Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. . . . qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum. Ex quo sermonis contextu communis SS. Martyrum, & SS. Doctorem sensus semper fuit, Christum loqui, in casu etiam gravissimae persecutionis, & acerbissimae mortis, ita ut ne tunc quidem liceat Christum negare, oppositaque sententia (ut Augustinus dicit in lib. contra mendacium c. 21.) sanctos Martyres exonorat, imò verò aufert sancta omnino martyria. Sed non sic intellexerunt Martyres veri, Martyres sancti. Viderunt quippe, tenueruntque quòd scriptum est: „ Corde creditur ad justitiam; ore autem confessio fit ad salutem.“

Deinde mendacium est detestabile, Dei-170 que valde inhonorativum, fidem corde retentam ore negare. Propter quod Augustinus ibidem addit: Non est mentiendum in doctrina pietatis. Magnum enim scelus est, & primum genus detestabilis mendacii. Quod idèò conjunctum est cum magna inhonorazione Dei, quia qui à persecutoribus fidei interrogatur, an sit Christianus, perinde est ac si interrogetur an fidem Christi putet esse veram, & ipsum Christum, qui eam docuit, & dixit se esse Deum, putet esse veracem? Ergo qui tunc negat se esse Christianum, idem facit, ac si dicat Christum, qui se Deum esse dixit, ea in re fuisse mentitum. Et ad minimum dicit sic: nolo ego cum tanto periculo meo veracitatem Christi defendere. Quod est dicere: veracitas Christi non est talis ac tanta, ut pro defensione ejus, ego mori debeam. Quod est gravissimè inhonorare veracitatem Christi, & Patris qui misit illum.

Denique in eo situm fuit peccatum sancti Petri Apostoli, & sancti Marcellini Pontificis, quorum neuter fidem corde, sed ore dumtaxat negavit timore mortis. Quorum prior scelus illud amarum lachrymis deflevit; posterior in Concilio Sinuesiano, sacco indutus, peccatum suum palam confessus est, sive ad martyrium oblatione, publicaque fidei confessione reparavit.

Et nonne penè omnes, qui Christum coram 171 persecutoribus negaverunt, quod de illo credebant, corde tenuerunt? (inquit Augustinus tract. 13. in Joan.) quis ita evanescat, ut credat Apostolum Petrum hoc habuisse in corde, quod in ore, quando Christum negavit? Cur ergo lachrymis diluit, quod ore negaverat, si saluti sufficiebat, quod corde credebatur? Et cap. 6. In ipsa negatione Petri debemus advertere, non solum ab eo negari Christum, qui dicit eum

non esse Christum; sed ab illo etiam, qui cum sit, negat se esse Christianum. Dominus enim non ait Petro: discipulum meum te negabis; sed, me negabis. Negavit ergo ipsum, cum se negavit ejus discipulum.

172 Secundum, necessarium ad salutem, est externa fidei confessio; cujus tamen præceptum, utpote affirmativum, nec complectens universitatem humanorum actuum, non obligat ad semper: quia, ut scholæ Angelus dicit 2. 2. q. 3. a. 2. *præcepta affirmativa non obligant ad semper, etsi semper obligent. Obligant autem pro loco & tempore, secundum aliquas circumstantias debitas, secundum quas oportet actum humanum limitari, ad hoc quod sit actus virtutis. Sic ergo confiteri fidem, non semper, neque in quolibet loco, est de necessitate salutis, sed in aliquo loco & tempore.*

CAPUT XIII.

Circumstantia, seu casus, in quibus obligat præceptum confessionis fidei.

173 **T** Res casus assignat S. Thomas supra n. 168. Primus est, quando per dimissionem, id est omissionem hujus confessionis subvertitur honor debitus Deo. Ratio est, quia confessio fidei tunc est sub præcepto, quando finis hujus præcepti, Dei scilicet & religionis honor, eam exigit: tunc enim oportet Dei & religionis honorem tueri & promovere, reddendo testimonium veritatis Dei.

174 Et ideo dum in tribunalibus agitur causa Dei & religionis, de fide publicâ auctoritate interrogatus, fidem ingenuè confiteri tenetur, etiam si acerbissimos cruciatus, & mortem atrocissimam propterea subiturus sit. Quia sic exigit Dei & religionis honor, propriæ vitæ & incolumitati præferendus. Tumque tacere, esset Christum, si non negare, certè erubescere. Itaque semper fuit Ecclesiæ traditio; iste unanimis SS. Martyrum sensus, qui dum steterunt ante Reges & Præsides, de fide ab ipsis interrogati, ad positivam illius confessionem se semper obligatos crediderunt, Christoque testimonium intrepide reddiderunt, Christumque & Christianam Religionem multum per hoc honoraverunt, & exinde Martyres, id est fidei, seu Dei testes appellati sunt. Nec permiserunt se decipi hoc sophismate: Reges & Præsides non habent jus sub pena mortis interrogandi de fide. Quidquid enim de hoc sit, non dubitaverunt Christum habere jus, ut ipsi ante Reges & Præsides testimonium de ipso redderent. Unde merito Innocentius XI. damnavit hanc propositionem Ægidii Coninck, Tanneri, utriusque Hurtadi, Granadi, Oviedi, & Castropalai apud Leandr. p. 2. Decal. tr. 2. disput. 2. q. 8. *Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo & fidei gloriosum consulo; tacere, in peccaminosum per se non damno.*

Tom. II.

Si tamen interrogans sit persona privata, interrogatus, regulariter loquendo, non tenetur ei directè respondere; sed ei dicere potest, quid ad te? quis te Judicem constituit, &c.? Neque enim confessionis præceptum tunc urget, sicut in priori casu, ut communis semper fuit fidelium sensus & praxis.

Dixi *regulariter loquendo*; vir enim admodum gravis, privatâ auctoritate coram multitudine interrogatus, confiteri tenetur, in casu quo tacendo, vel responsum declinando, grave scandalum causaret in populo; sicut & in casu, quo ingens utilitas, vel necessitas proximorum positivam exigeret confessionem, juxta proximè dicenda.

Secundus casus, à S. Doctore assignatus, 176 est quando per omissionem confessionis subtraheretur utilitas proximis impendenda: quod contingit quoties confessio necessaria est ad fidem in aliis promovendam, vel confirmandam. Quando ergo alii ex tua confessione veram fidem amplecturi sunt, alias in falsâ permansuri; vel in vera fide confirmandi sunt, alias vacillaturi, vel defecturi; quando item non confitendo fores in causâ quod alii in falsa sua religione confirmarentur, teneris confiteri. Quia sic exigit utilitas proximis impendenda.... Ita S. Doctor loco citato, tam in corpore, quam ad secundum. Ubi sic: *In casu necessitatis, ubi fides periclitatur, quilibet tenetur fidem suam propalare, vel ad instructionem aliorum fidelium, sive confirmationem, vel ad reprimendam infidelium insulationem.*

Ex quibus postremis verbis S. Doctoris 177 colligitur, quod quancumque vides fidem ab infidelibus contemni, vel sacra conculari, teneris te opponere, etiam cum vitæ periculo, si spes profectus affulgeat. Tunc enim Dei honor, & sacrorum reverentia id exigit, ut cum communi tradit Bonacina. Si ergo videas sacras imagines conspurcari, Dei nomen blasphemari; sacras virgines & templa profanari, &c. teneris id impedire, si possis, etiam cum vitæ periculo: Sectis si non possis, & credas oppositionem tuam magis obfuturam, quam profuturam.

Tertius casus, juxta eundem S. Doctorem 178 rem, est dum confessionis omisso censetur implicita fidei negatio, puta (ait S. Doctor) *si aliquis interrogatus de fide, taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem, vel quod fides non esset vera, ut si Eleazarus à Regis Ministris ad id sollicitatus, simulasset porcinas se comedisse carnes, tamen licitas carnes reverà manducasset, simulatio ista reputata fuisset Judaicæ religionis abnegatio. Ideoque eam sibi illicitam Eleazarus meritò censuit Non enim etati nostræ dignum est (inquit) fingere: ut multi adolescentium, arbitrarè Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum, & ipsi propter meam simulationem, & propter modicam corruptibilis*

P 2